

אַלף-ביט

געניטונג-בלעטל 4

ווערטער-רשימה

טייטש	באגריף
Alfabetet, <i>substantiv</i>	דער אַלף-ביט
Om, <i>preposition</i>	וועגן
Skriftspråket, <i>substantiv</i>	דאָס שרייב־שפּראַך
Bokhandeln, <i>substantiv</i>	דער ביכערקראַם־ען
Gå vilse, <i>verb</i>	פֿאַרבלאָנדזשעט
Sabbaten, <i>substantiv</i>	דער שבת
Skatten, <i>substantiv</i>	דער עוצר
Till förmån för	לטבות
Sprida, <i>verb</i>	פֿאַרשפּרייטן
Hantera, sköta, <i>verb</i>	אַנפֿירן
Lyckosam, framgångsrik, <i>adjektiv</i>	הצלחהדיק
Författaren, <i>substantiv</i>	דער מחבר־אים
Sannerligen, verkligen	באמת
Skynda sig, <i>verb</i>	איילן זיך
Utföra, <i>verb</i>	אויספֿירן
Situationen, <i>substantiv</i>	דער מצב

ניצלעכע פראזעס

אויף דער וועלט

I världen

געפינט זיך

Befinner sig

שעפן נחות

Ha nöje av

איבער גאָר דער וועלט | איבער דער גאָרער וועלט

Över hela världen

יידנטום בכלל

Judendom i allmänhet

וועלן זיי לעבן?

Ska de leva?

פֿון רעכטס אויף לינקס

Från höger till vänster

אות-געיעג

Bokstavsjakt

זעץ איבער די זאצן אונטן אויף שוועדיש.

Översätt nedanstående meningar till svenska.

1 יידיש האָט זיך פֿאַרשפּרייט איבער גאַר דער וועלט.

2 הַי ווּוּלף פֿירט אָן מיטן ביכער־פֿאַרלאַג סיקאַ.

3 תּוּמאַס איז פֿאַרבלאָנדזשעט אין דעם ביכערקראָם.

1. גיב אַ קוק אויף די דריי זאצן און שטרייך אונטער די אַלף־אותיות: א, אַ און אַ.

Ta en titt på meningarna. Hitta och stryk under alla alef-bokstäver.

2. שאַף דערנאָך נייע זאצן פֿון די אַ זאצן אויבן.

למשל: מרים פֿאַרשפּרייט יידיש אין דעם ביכערקראָם.

~~וויפֿל זאצן קענסטו שאַפֿן?~~

Skapa därefter egna meningar av meningarna ovan.

T ex: Miriam sprider jiddisch i bokhandeln.

2. תּוּמאַס רעדט וועגן דיפֿטאַנגען, דאָס הייסט צוויי אותיות וואָס קלינגען ווי איין: אוי, איי און איי. גיב אַ קוק אויף דער ווערטער־רשימה און פּרוּוו צו שרייבן אַ גאַנצן זאָץ מיט יעדן דיפֿטאַנג־וואָרט וואָס דו געפֿינסט.

Tomas pratar om diftonger, dvs två bokstäver som låter som en: oy, ey och ay. Titta i ordlistan och prova att skriva en fullständig mening med varje diftong-ord du hittar.

דיקטאט

Diktamen

1 שרייב די ווערטער וואס דיין לערער ליינט אויף א קול.

Skriv de ord som din lärare läser upp.

1
2
3
4
5

2 רעדט ארויס די ווערטער פֿונעם דיקטאט. אַרבעט צוזאַמען מיט אַ חבר און בײַט זיך אויס מיטן אַרויסרעד פֿון פֿאַרשיידענע שטימונגען.

Känslolägen	שטימונגען
Peppande	שטיצעריש
Viskande	שעפּשעדיק
Aggressivt	אַגרעסיוו
Skrikande	שרײַענדיק
Glatt	פֿריילעך
Uttråkat	פֿאַרשלאָפֿן
Snyftande	כליפּעדיק

דיסקוטירן

Diskutera

דו ביסט דער יידיש-לערער. ווי וואָלסטו געלערנט דעם אַלף-בית?

Du är jiddischläraren. Hur skulle du vilja lära ut alfabetet?

קענסטו געפֿינען ענלעכקייטן צווישן די לאַטיינישע אותיות און די העברעישע?

Kan du hitta några likheter mellan de latinska bokstäverna och de hebreiska?

וּ	וּ	הּ	דּ	גּ	בּ	בּ	אָ	אַ	אֵ
melupm vov	vov	hey	daled	giml	veyz	beyz	kometz alef	pasekh alef	(shtumer) alef
u	u (w)	h	d	g	v (b)	b	o	a	-
[u]	[u]	[h]	[d]	[g]	[v]	[b]	[o]	[a]	silent
כּ	ײַ	ײַ	יּ	יּ	טּ	חּ	זּ	וּי	וּו
kof	pasekh tsvey yudn	tsvey yudn	khirek yud	yud	tes	khes	zayin	vov-yud	tsvey vovn
k	ay	ey	i	y, i	t (t)	kh (h)	z	oy	v
[k]	[aj]	[ej]	[i]	[j, i, -i]	[t]	[x]	[z]	[oj]	[v]
ק	צ	פּ	פּ	ע	ס	נּ	מּ	ל	כּך
kuf	tsadek, lange tsadek	fey	pey	ayin	samekh	nun, lange nun	mem, shlos mem	lamed	khof lange khof
k (q)	ts (s)	f (p)	p	e	s	n	m	l	kh (k)
[k]	[ts]	[f]	[p]	[e]	[s]	[n]	[m]	[l, l, l]	[x]
	טש	דזש	זש	דז	ת	ת	ש	ש	ר
	tes shin	daled zayin shin	zayin shin	daled zayin	sof	tof	sin	shin	reysh
	tsh	dzh	zh	dz	(t) s	t	s (s)	sh (š)	r
	[tʃ]	[dʒ]	[ʒ]	[dz]	[s]	[t]	[s]	[ʃ]	[R]

(bild ur Judisk krönika)

Quiz

1. Hur läser man jiddisch?
 - a) Från höger till vänster.
 - b) Det har ingen betydelse huvudsaken att man kan alfabetet.
 - c) Från vänster till höger.

2. Jiddisch är en mix av bland annat
 - a) Tyska, slaviska språk och hebreiska.
 - b) Grekiska, tyska och persiska.
 - c) Tyska, persiska och hebreiska.

3. SIKO är den äldsta jiddisch-bokhandeln i världen men det är också
 - a) En federal myndighet med ansvar för jiddischlitteratur i USA.
 - b) Ett bokförlag.
 - c) En tolkcentral.

4. Transliterering är ett sätt att
 - a) Översätta det hebreiska alfabetet till latinska bokstäver.
 - b) Överföra bokstäver från ett dokument till ett annat.
 - c) Översätta från jiddisch till hebreiska.

5. Sholem Aleykhem är
 - a) En av de största jiddischförfattarna.
 - b) Den som uppfann boktryckarkonsten.
 - c) Anställd på SIKO.

6. Yistkhok Bashevis Singer är
 - a) Sholem Aleykhems yngre bror.
 - b) Jiddischprofessor i Lund.
 - c) Nobelpristagare i litteratur 1978.

7. I jiddisch-alfabetet finns det
 - a) Fyra olika alef-bokstäver.
 - b) Två olika alef-bokstäver.
 - c) Tre olika alef-bokstäver.

8. Shtumer alef innebär
 - a) Att man klickar med tungan.
 - b) Att det inte uttalas.
 - c) Att det blir ett långt a-ljud: Aaaaa.

9. Ordboks-operan handlar om
 - a) Hur Yudl Mark får det gudomliga uppdraget att rädda språket.
 - b) Hur Yudl Mark och hans fru räddar delfiner.
 - c) Hur Yudl Mark undervisade i jiddischgrammatik.

10. Vilken fråga inleder operan?
 - a) Veln zey kumen?
 - b) Veln zey esn?
 - c) Veln zey lebn?

Facit

Quiz

1.a

2.a

3.b

4.a

5.a

6.c

7.c

8.b

9.a

10.c

A large rectangular area for writing, featuring horizontal lines. The border is decorated with a repeating pattern of red and blue diagonal stripes. The writing area is currently blank.

